

Слід також зазначити, що запропонований підхід є узагальнюючим і може бути використаний при оцінці фінансового стану підприємств будь-якої галузі економіки України, однак вимагає додаткового розрахунку коефіцієнтів ієрархії локальних показників фінансової стійкості.

1.Брігхем С.Ф. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.

2.Гинзбург А.И. Экономический анализ. – СПб.: Питер, 2003. – 480 с.

3.Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 560 с.

4.Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій // Агентство з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій. – 27.06.97. – www.rada.gov.ua.

5.Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: Методы таксономии и факторного анализа: Пер. с польск. В.В.Иванова. – М.: Статистика, 1980. – 151 с.

6.Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Уч. пособие. – М.: Новое знание, 2001. – 704 с.

7.Теория статистики / Под ред. проф. Р.А.Шмойловой. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 560 с.

8.Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. – М.: ИНФРА – М, 2000. – 208 с.

Отримано 20.09.2004

УДК 336.748

А.І.КУДЕНКО

Українська державна академія залізничного транспорту, м.Харків

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКОЮ І КРЕДИТНА СИСТЕМА

Визначено роль регулювання і дерегулювання в промислово розвинутих країнах світу, які здійснювалися на певних історичних етапах розвитку під знаком зростаючого державного втручання, і їх значення для перетворень у сфері економіки і кредитування в Україні.

Постановка проблеми державного регулювання і кредитної системи в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями викликана тим, що для держав, котрі відносяться нині до групи промислово розвинутих, перша половина ХХ-го століття пройшла під знаком наростання державного втручання в народногосподарські пропорції. Ця тенденція (далеко не однолінійна), в розвитку якої були свої підйоми і спади, порушила практично всі сфери економічної діяльності і сформувалася в дві основні модифікації. Одна була відзначена марксистською літературою вже на початку свого генезису (теорія державного монополістичного капіталізму) і стала

основою побудови моделі управління соціалістичною економікою СРСР. Ця модель, багаторазово репродуційована в післявоєнні роки в країнах колишньої соціалістичної співдружності, зберігала в СРСР свої позиції аж до самого недавнього часу (початок 90-х років XX ст.). Її можна було б визначити як систему тотального державного регулювання усіх народногосподарських процесів і явищ (кредиту в тому числі) в умовах, коли ринкові зв'язки визначаються позасистемними, в результаті чого товарно-грошові відносини змінюються (суб'єктивними методами) відносинами розподілу і перерозподілу.

Інша модель, пов'язана з розвитком об'єктивних, природно-економічних процесів, вилилася у роки Великої депресії в "новий курс" Ф.Д.Рузвельта, який став оригінальним втіленням теорії державного регулювання ринкових процесів, у джерел якої стояв Дж. М. Кейнс [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, де започатковано розв'язання даної проблеми, показує, що варто зазначити те, як під впливом загальносвітових тенденцій в 10-20-і роки XX ст. в СРСР розвивалася економічна думка, що дає підставу охарактеризувати цілу групу провідних економістів того часу (в основному немарксистів), які надавали значну увагу аналізу грошово-кредитних відносин, як оригінальних попередників Дж.М.Кейнса. Серед них слід виділити концепції Н.Д.Кондрат'єва [2], З.С.Каценеленбаума [3], Л.Н.Юровського [4], М.І.Туган-Барановського [5].

Проте проведені дослідження, як у зазначений період, так і нині не висчерпали всього спектру питань, пов'язаних з розробкою системи стратегій, принципів і методів управління всією сферою кредитно-грошових відносин.

Таким чином, потрібно розробити теоретичні та практичні основи адекватних ринку форм і методів управління та державного регулювання сучасної кредитної системи в контексті світового розвитку, що є однією з невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується дана праця.

Виходячи з актуальності, ступеня наукової розробки і необхідності вирішення вказаних задач, сформулюємо цілі даного дослідження: окреслити в часі і просторі процеси регулювання і дерегулювання; розкрити роль офіційного регулювання; визначити кредитну систему як суб'єкт регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів розпочнемо з того, що банківські крахи 20-30-х років показали, що ефективне функціонування національних економічних систем ґрунтується на підвалинах стабільності фінансово-кредитних структур. Останні можуть працювати адекватно поставле-

ним перед ними завданням лише тоді, коли суб'єкти ринкових зв'язків упевнені, з одного боку, в тому, що вони гарантовані від "ефекту падаючого доміно" у випадку початку будь-яких потрясінь у банківській сфері, а з другого – що при виникненні вказаної ситуації, а також різного роду нечесної гри (шахрайство та інші дії в обхід закону, зловживання наявною інформацією, внутрішні протиріччя в межах самих фінансових інститутів і т.п.) інтереси клієнтів будуть дотримані.

Тільки забезпечення такого роду стабільності національної фінансової системи, взятої в цілому, дозволяє їй здійснювати ті функції, які дають можливість віднести її до найважливіших інфраструктурних умов ефективного функціонування ринкових механізмів (мова йде про безперервний розвиток платіжних відносин, найбільш доцільний рух фінансових ресурсів в межах окремо взятих економічних утворень, ефективну грошову політику і так далі – про все те, чим визначається фінансове здоров'я держави).

Згодом з початком швидкої інтернаціоналізації фінансово-кредитної системи регулюючі заходи також виходять за межі національних кордонів. При цьому цілі регулювання (забезпечення відносно надійних гарантій від кредитних ризиків, зумовлених як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами, а також використання кредиту як одного із засобів антикризової політики) залишаються попередніми, але інструментарій їх досягнення вдосконалюється за рахунок широкого використання можливостей впливу руху позичкового капіталу на платіжний баланс, валютний курс, міжнародну валюту, ліквідність і т.д.

В період між війнами зусилля з регулювання кредиту були спрямовані головним чином на послаблення тиску ринкової конкуренції на прибуток і капітал банківських інститутів. Саме тут убачалась база стабільності фінансової сфери в цілому і окремих банківських інститутів, зокрема, як провідні інструменти для впливу на ситуацію використовувались жорстке регулювання позичкового капіталу і стратегія чіткого структурування, розділення фінансових інститутів і ринків. Державні регулюючі заходи були спрямовані на адекватне забезпечення потреб в кредиті дрібних і середніх підприємств і в той же час на уникнення перекредитування, з одного боку, і надлишкової концентрації сил у банківсько-фінансовій сфері, яка в цьому випадку виявилась би в змозі стати небезпечним конкурентом державі в питаннях регулювання економіки, – з другого.

Сплеск дирижизму після другої світової війни ще більше звузив можливості впливу ринкових сил на кредитні відносини. Проте з подоланням наслідків війни, з ростом національного доходу, з підсиленням диверсифікації промисловості й торгівлі та активізацією міжнарод-

дних зв'язків по лінії зовнішньої торгівлі, капіталовкладень і в підсумку із зростанням впливу механізмів ринку на економічні процеси в цілому ряді країн розпочинається певне переорієнтування в межах концентрацій господарського зростання: зростаюча увага надається ринковим методам регулювання відносин у банківсько-фінансовій сфері.

З неокейнсіанською моделлю, що ґрунтується на погляді про особливу необхідність державного регулювання господарських процесів, почали активно конкурувати (особливо з рубежу 60-70-х років ХХ ст.) переконання, пов'язані з визнанням принципової можливості саморегуляції господарства на основі природничо-економічних, ринкових процесів (варіанти неокласичної концепції). Зміна пріоритетів, що відбувається в літературі як науковій, так і фаховій пояснюється, як правило, наявністю певного конфлікту між проблемою забезпечення стабільності банківсько-фінансової системи і завданням підвищення ефективності національних і міжнародних економічних зв'язків, і держава, виявивши здатність вирішити першу проблему, виявилась не сповна придатним інструментом для другої.

Владні інститути багатьох країн все в більшому ступені погоджувались з точкою зору, що високодиверсифіковані, складні та швидко змінні проблеми сучасної економіки в фінансових послугах не зможуть більш адекватно задовольнятися у межах надпротекціоністських і зарегульованих фінансових систем, зокрема, з врахуванням зростаючої інтернаціоналізації господарських зв'язків.

Дерегулююча хвиля відродила цілий ряд заходів, притаманних господарському життю докейнсіанського часу і модифікованих стосовно до нового якісного стану світового господарства:

- дерегуляція цін (в тому числі ціни позичкового капіталу – процентної ставки);

- відхід від прямого контролю за кредитом і примусового регулювання інвестиційних потоків;

- заходи, спрямовані на підсилення тенденції до диверсифікації фінансових послуг і деспеціалізації відповідних інститутів;

- спрощення принципу рівної і “нейтральної” конкуренції;

- заходи, зорієнтовані на зростання числа конкуруючих інститутів, як резидентських, так і залучених ззовні;

- забезпечення достатньої інформаційної бази, свого роду оглядовості ринків;

- підтримка ефективної власності (в тому числі за рахунок злиття різних банківських інститутів);

- заходи щодо зміцнення конкурентоспроможності національних

ринків і складових їх фінансово-кредитних інститутів на міжнародному ринку позичкового капіталу.

У підсумку вже у 80-90-ті роки ХХ ст. (і протягом 2000-2004 рр. ХХІ ст.) у валютно-фінансовій політиці західних держав виразно взаємодіяли дві тенденції: дерегулювання окремих товарних та особливо валютно-фінансових потоків і одночасно обмеження національного економічного простору, зростання протекціонізму. Помітно знижується (не дивлячись на те, що, як зазначається у літературі фахових видань, в ряді країн до середини 80-х років ейфорія дерегулювання взагалі пішла на зменшення) значення навіть такого традиційного і радикального засобу офіційного регулювання ринку позичкового капіталу, якими завжди були відсоткові ставки [6].

До певного ступеня динаміка даного процесу може бути інтерпретована, виходячи з створеної в кінці 20-х років ХХ ст. і добре забутої (аж до середини 80-х років ХХ ст.), не дивлячись на значний інтерес світової економічної науки, концепції великих циклів кон'юнктури ("хвилі Кондрат'єва), в межах якої була виведена наступна емпірична залежність: "перед початком підвищувальної хвилі кожного циклу, а іноді і на її початку спостерігаються значні зміни в основних умовах господарського життя суспільства. Ці зміни звичайно виражаються (в тій або в іншій комбінації) в глибинних змінах умов грошового обігу, в підсиленні ролі нових країн у світовому господарському житті і т.п." [7].

Здається, що зміни у сфері кредиту, зазначені вище, можуть бути пов'язані з початком чергового підвищувального руху "хвилі Кондрат'єва", датованого в закордонній літературі саме рубіжем 70-80-х років ХХ ст. Зокрема, на цей час можна віднести зародження тенденції, сповна співвіднесеної з тими "значними змінами" в сфері виробництва, про які писав Н.Д.Кондрат'єв: насичення ринків продукцією стандартизованого крупносерійного виробництва привело до виникнення нового розуміння конкурентоспроможності, в якому значну, якщо не визначальну, роль відіграють нові, гнучкі технологічні процеси, розраховані на виробництво товарів дрібними серіями, які відповідали б постійно змінному попиту насиченого ринку. "В основі гнучких виробничих систем лежить виявлення і вирішення нових проблем; стандартизоване серійне виробництво припускає рутинне застосування старих рішень. Гнучкі виробничі системи мають потребу в організаційних формах, націлені на зміни та маневри; крупносерійне стандартизоване виробництво вимагає організації, зорієнтованої на стабільність... Вихідні посилення крупносерійного стандартизованого виробництва не прийнятні до гнучких виробничих систем" [8].

Зрушення в процесі виробництва зажадали адекватних змін у сфері обігу в цілому і в кредитній системі як найважливіший інфраструктурний складовий процесу суспільного відтворення.

Перед державою ставиться відповідна задача переходу від прямого адміністративно-правового впливу на господарські процеси до непрямих мір, націлених на забезпечення безперешкодного функціонування регулюючих тенденцій ринкового механізму.

Регулювання кредитно-фінансових процесів на внутрішньодержавному рівні вирішує двоєдину задачу – здійснення широкого макроекономічного впливу на народне господарство, поєднаного з можливістю оперативного коригування заходів, що проводяться.

На ринку позичкового капіталу держава виступає кредитором і позичальником, може встановлювати загальні правила функціонування ринку і контролювати їх виконання, проводити (у відповідності із загальнооекономічним курсом уряду) офіційну грошово-кредитну політику і тому подібне. Впливом держави зумовлюються основні тенденції розвитку ринку.

Прямий державний вплив на ринок позичкового капіталу здійснюється подвійно: з використанням адміністративних, нормативних заходів або економічних заходів, перш за все за рахунок використання можливостей державного бюджету. Провідними регулюючими інститутами в даному випадку є законодавчі (парламенти) і виконавчі (перш за все різні міністерства: економіки, фінансів, промислової політики і т.д.).

Так званий “розумний нагляд” пов’язано, перш за все, з прийняттям законодавчих актів стосовно діяльності банків, емісії цінних паперів та торгівлі ними, про фондову біржу і т.д., аж до встановлення форм звітності і операційних стандартів [9].

Особливий вид державного втручання в функціонування кредитної системи – регулювання відсоткових ставок, здійснюваний через посередництво центрального банку країни шляхом фіксації спеціальної ставки по врахуванню комерційних векселів, звичайно акцептованих першокласними банками, або встановлення мінімальних ставок з позик цього банку, який виступав у даному випадку як кредитор останньої інституції.

Маніпулювання відсотковими ставками в багатьох країнах є важливим інструментом контролю над грошовою масою. Зростання відсоткових ставок, подорожчання кредиту, наприклад, спонукає зменшувати касові залишки, знижує обсяг запозичень (хоча б виді тенденції); відповідно зменшується потреба в платіжних засобах і в той же час створюється додатковий стимул прискорення обороту грошей.

Центральний банк, виходячи з потреб грошової політики, здійснює відповідні кроки в області процентних ставок, перш за все по короткотерміновим запозиченням. В ряді випадків застосовуються рестрикційно високі ставки (для їх введення попередньо проводиться зменшення грошової маси), систематичне зростання яких негативно відбивається на ефективності операцій комерційних банків, працюючих при “майже негативній маржі”, але допомагає уникнути перекредитування, особливо в умовах перенасичення економіки банківськими інститутами.

Слід зазначити, що політика високих процентних ставок, що застосовують впродовж тривалого часу, може створити певні ускладнення у розвитку торгівлі, не здійснивши при цьому стабілізуючого впливу на інфляційні процеси.

Як один з варіантів прямого офіційного втручання в діяльність банківської системи в ряді країн використовуються методи політики переоблікового контингентування (лімітування обсягу переобліку векселів кредитних інститутів центральним банком з метою ліквідування стану ліквідності і кредитного потенціалу банків).

Деякі автори намагаються провести чітку межу між державним кредитуванням в кредитній та грошовій сферах. Проте самі орієнтири, що застосовуються за умови контролю над зростанням грошової маси (агрегати M1, M2, M3 в США, наприклад), включають, окрім готівкових грошей, також кредитну складову, що відображає стан термінових депозитів та ін. З урахуванням цього фактору і маючи на увазі, що кредитна система залишається основним важелем проведення офіційної політики регулювання кількості грошей в обігу, сповна пояснюваним виявляється зафіксований науковцями парадокс, коли зміщення акцентів у регулюючій діяльності держави в бік контролю над зростанням грошової маси супроводжується одночасним підсиленням впливу кредитної політики на динаміку процентних ставок [10].

Ряд урядових заходів націлених на управління потоками позикового капіталу, спрямованого банківськими інститутами за кордон. Вони зводяться в основному до введення певних лімітів на експорт капіталу в регіони ризикованого інвестування (в деякій їх частині країни, що розвивається; країни колишньої соціалістичної співдружності) у вигляді обмежень з деяких позицій як для уникнення банківської незахищеності, так і з метою забезпечення добросовісної конкуренції. Варіантом такого роду врятування може бути державне страхування ризикового капіталу, а також введення або зняття обмежень на товари під борги (головним чином безнадійні) згаданих держав.

Підлягає регулюванню також загальний обсяг кредиту. В деяких

країнах мають місце перешкоди на шляху розвитку вторинного ринку позичкового капіталу, перш за все конверсії боргових зобов'язань у цінні папери, яка, як вважають деякі фінансисти, стимулює інфляційні процеси.

Оскільки об'єктом офіційних регулюючих заходів є не тільки ринок позичкового капіталу, взятий в цілому, але і окремі кредитно-фінансові інститути, держава використовує цілий ряд інструментів впливу на останні. Уповноважені державні органи здійснюють її ревізії, вивчають якість банківських активів, визначають ступінь надійності того або іншого банку (банк при цьому несе юридичну відповідальність за якість наданої інформації); у випадку необхідності держава використовує спеціальні заходи (програмного і непрограмного характеру) для стабілізації положення окремих кредитних закладів (офіційні гарантії платоспроможності, фінансова підтримка і т.д.).

Зв'язки з державним сектором (окрім високої якості портфелю інвестицій і бази ліквідності) слугують часто значним підвищенням рейтингу комерційних і інвестиційних банків.

Державному контролю можуть підлягати структура власності кредитно-фінансових інститутів і масштаби їх діяльності.

Нормативно контролюються обсяг і структура ліквідності, причому передбачається, що банки повинні мати достатню кількість готівкових грошей або ліквідованих активів; забезпечувати необхідні касові засоби на перспективу за рахунок відповідної тимчасової структури платежів по зобов'язанням; підтримувати належний рівень диверсифікації депозитної бази. Якість ліквідності має забезпечувати надійність функціонування банківської системи, а контроль з боку держави вважається гарантом дотримання потрібного для досягнення цієї мети стану активів відповідно до ситуації на ринку і макроекономічної стратегії.

Важливим методом регулювання банківської діяльності є використання консолідованих рахунків [11].

Одним з розповсюджених методів прямого втручання держави в господарське життя є маніпулювання засобами державного бюджету – субсидування з державних коштів або поповнення бюджету за рахунок різних рестрикційних фіскальних заходів.

У кредитній сфері такого роду вплив здійснюється через систему експортних кредитів з державною підтримкою.

З розвитком процесу інтернаціоналізації банківської діяльності регулюючі заходи, як прямі, так і не прямі, перейшли національні кордони. З одного боку, вже сам факт реєстрації банківського закладу в конкретній країні і наявність конкретного національного громадянства

у його контрагентів підводять банк під контроль з боку національного законодавства; навіть у фінансових центрах “оф-шор” немає повністю самостійних банків [12]. З іншого – здійснюються заходи по впорядкуванню міжнародного ринку позичкового капіталу. Усі ці кроки об’єднані загальною метою: в умовах швидкого розвитку міжнародного ринку позичкового капіталу досягти координації політики розвинутих країн і систем контролю над банківською діяльністю (через коефіцієнти достатності капіталу, аналіз кредитних та інших ризиків, контроль за ліквідністю) з тим, щоб гарантувати ринок від серйозних потрясінь.

Банківська система в економічно-розвинутих суспільствах виступає не тільки як об’єкт регулюючих заходів. Її значення як суб’єкту контролю над народногосподарськими процесами один з відомих фахівців сформулював таким чином: “В тій мірі, в якій контроль здійснюється взагалі, його здійснюють банки, кредити, а не власники акцій” [13]. У даному випадку йдеться про акціонерну власність, але з певними допущеннями це вірно і для всієї економіки в цілому.

Передумови розвитку банківського регулювання національної економіки провідних країн світу у 80-90-і роки XX ст. і в перші роки XXI ст. значно зміцнилися. Певне уповільнення процесу внутрішнього нагромадження і обмежені можливості мобілізації необхідних засобів на ринку капіталу збільшили можливості банків на господарський розвиток (хоч не можливо не зазначити зростаючу конкуренцію, яку складають банкам крупні корпорації, котрі вводять у свої структури спеціальні квазі-банківські структури, що дозволяє їм брати на себе здійснення ряду фінансових послуг, виконувати посередницькі операції в різних сегментах ринку капіталу). Підсилення процесів інтернаціоналізації капіталу, розширення масштабів діяльності транснаціональних корпорацій дозволяє банкам не тільки зміцнювати свої позиції, але й здійснювати регулюючі функції у міжнародному масштабі (шляхом впливу на процес прийняття рішень на рівні транснаціональних корпорацій, можливість якого забезпечується як інформаційною базою, якою розпоряджаються банки, так і функціями управління фінансових корпорацій).

Спонукальним мотивом банківського контролю за функціонуванням виробництва окремих одиниць є, перш за все, стурбованість збереження відносної міцності свого стану, який стає можливим лише у випадку стабільного виконання фірмами-клієнтами своїх зобов’язань перед банками.

З метою дотримання вказаної рівноваги у банківській сфері використовується цілий комплекс аналітичних і практичних заходів, почи-

наючи з стадії, яка передусе укладанню кредитної угоди (аналіз платоспроможності передбачуваного позичальника, його репутації, складання карток порушників платіжної дисципліни та ін.).

Основний інструмент регулюючого впливу банку на господарські структури – його капітал. Окрім ведення політики активного менеджменту активів і пасивів, банки, використовуючи свій фінансовий потенціал, здійснюють прямий вплив на позичальників: кредитор встановлює обсяги і умови надання і погашення позик, причому в контракті, як правило, обумовлюється низка умов, дотримання яких є неодмінною умовою кредитування; у випадку порушення позичальником платіжної дисципліни або згаданих обмежень банк може відмовити в поновленні позики, що не тільки дестабілізує виробничий процес, але й підриває репутацію позичальника.

Серйозні порушення платіжної дисципліни можуть призвести до безпосереднього втручання банку у процес виробництва.

Окрім прямих регулюючих заходів банками використовуються і важелі непрямого впливу – через систему заохочень, премій, які націлюють позичальника на виконання дій, котрі найбільшою мірою відповідають потребам контролюючого інституту.

У висновках даного дослідження і в перспективах подальших розвідок у цьому напрямку слід вказати, що активна позиція, котру займають банки в процесі виробництва, у певній мірі обмежена: “кредитори швидше за все стурбовані тим, щоб уникнути банкрутства, а не тим, щоб максимізувати прибуток” [14]. Тому для підсилення впливу механізмів банківського контролю над виробництвом на ефективність останнього все наполегливіше ставиться питання про надання банкам широких можливостей придбання акцій фірм (і пов’язане з цим питання про допуск банків приймати участь в операціях на фондовій біржі – в деяких провідних країнах банки і донині не мають права брати участь у біржових операціях).

З розвитком процесу інтернаціоналізації банківської діяльності, коли міжнародний міжбанківський ринок став відігравати роль одного з основних джерел фінансування для ряду інститутів і корпорацій, регулююча діяльність банків також набула міжнародного значення. Оскільки міжбанківський ринок тісно пов’язаний з міжнародним оптовим ринком депозитів (де знаходяться кошти і корпорацій, і фінансових інститутів як в цілях максимізації прибутку, ступеню ліквідності, так і з огляду великих гарантій від політичних ризиків і збереження коштів у цілому), його значення ще більше зростає. В аналогічному напрямку діє і розширення участі банківського капіталу в процесі фінансування розвитку країн “третього світу”.

Саморегулювання міжнародного ринку позичкового капіталу здійснюється, перш за все, на рівні процентних ставок.

Інструментом банківського контролю над функціонуванням ринку позичкового капіталу є і практика обліку векселів. З одного боку, вона збільшує обсяги комерційного кредитування (оскільки дає можливість постачальнику врахувати вексель в банку до настання терміну його сплати), з іншого – є провідником впливу банківського кредиту на комерційний.

1. Кейнс Дж. М. Проблемы восстановления Европы. – Пг.: Academia, 1922. – 216 с.
2. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики. – М., 1989. – 284 с.
3. Капенеленбаум З.С. Денежное обращение России. 1914-1924. – М.-Л.: Экономическая жизнь, 1924. – 194 с.
4. Юровский Л. Банкноты Государственного банка // Экономическое строительство. – 1922. – №1. – 214 с.
5. Туган-Барановский М.И. Бумажные деньги и металл. – СПб., 1917. – 396 с.
6. Broker G. Competition in Banking. – P., 1989. – P.52.
7. Кондратьев Н.Д. Принципы экономической динамики. – М., 1989. – С.199-200.
8. An Industrial Policy for America: Is it Needed? – Wash, 1989. – p.8.
9. Pecciolì R.M. Prudential Supervision in banking. – P., 1987. – P. 59.
10. Пятенко С.В. ФРС и регулирование кредитной системы США // США: экономика, политика, идеология. – 1989. – №4. – С.63-65.
11. Trends in Banking in OECD Countries. – P., 1986. – P.50.
12. Федоров Б.Г. Современные валютно-кредитные рынки. – М., 1989. – 71 с.
13. Мировая экономика и международные отношения. – 1989. – №6. – С.46.
14. Мировая экономика и международные отношения. – 1989. – № 6. – С.52.

Отримано 26.08.2004

УДК 330.45 : 338.45 : 621

О.В.МАЙБОРОДА

Харківський національний економічний університет

ОСНОВНИ ОРІЄНТИРИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На підставі математичних методів розраховано нормативні значення, виявлено залежність між основними показниками діяльності підприємств для досягнення їх платоспроможності та прибутковості.

Для підприємства прибуток є одним з головних фінансових потоків, що може бути спрямований на розширене відтворення або інноваційне оновлення виробничого процесу.

Однак протягом останніх років у процесі ринкових трансформацій відмічається ряд особливостей, які характеризують погіршення фінансового стану окремих промислових підприємств.

Значний рівень збитковості мають підприємства машинобудівного комплексу. За питомою вагою сума збитків по цих підприємствах